

mgr Grzegorz Warzecha

**Wybrane transkrypcje Jaschy Heifetza na skrzypce i fortepian jako
przykład wirtuozowskiej literatury skrzypcowej
w XX wieku**

Streszczenie

Twórczość kompozytorska Jaschy Heifetza stanowi stosunkowo mało znaną, lecz niezwykle wartościową część literatury skrzypcowej. Podjęcie tematu wynika głównie z szerokiego zainteresowania sylwetką tego wielkiego skrzypka. Istotnym faktem, który skłonił autora do przeprowadzenia badań w powyższym zakresie, jest chęć wzbogacenia znikomej ilości publikacji poświęconych Heifetzowi w roli kompozytora. Przedmiotem pracy jest analiza wybranych transkrypcji na skrzypce i fortepian, oraz ich wpływ na stylistykę wykonawczą w XX wieku. Będące przedmiotem badań utwory w oryginale znacząco różnią się od siebie ze względu na epokę, stylistykę, obsadę, fakturę i charakter. Warto dodać, iż w Polsce zainteresowanie muzyką tego skrzypka i kompozytora jest zdecydowanie mniejsze niż poza granicami kraju, co także zainspirowało do poświęcenia tej pracy osobie Heifetza.

Dzieło artystyczne zamieszczone na nośniku elektronicznym (płyce CD) składa się z następujących utworów:

1. Johann Sebastian Bach/ J. Heifetz – *Sarabanda* z Suity Angielskiej nr 3
2. Aram Chaczaturian/ J. Heifetz – *Taniec z Szablami*
3. Fryderyk Chopin/ J. Heifetz – *Nokturn* op. 55 nr 2
4. Claude Debussy/ J. Heifetz – *Popołudnie Fauna*
5. Grigoras Dinicu/ J. Heifetz – *Hora Staccato*
6. Stephen Foster/ J. Heifetz – *Jeanie with the Light Brown Hair*
7. George Gershwin/ J. Heifetz – *Suita Porgy and Bess*
8. Maurycy Moszkowski/ J. Heifetz – *Iskry*
9. Wolfgang Amadeus Mozart/ J. Heifetz – *Kwartet smyczkowy nr 19 C – dur* K465cz. IV Allegro molto
10. Manuel Ponce/ J. Heifetz – *Estrellita*
11. Siergiej Rachmaninow/ J. Heifetz – *Etude – Tableau* op. 33 nr 7

Po krótkim wprowadzeniu w temat pracy, w rozdziale pierwszym przedstawiony został rys biograficzny Jaschy Heifetza, ukazujący kompozytora w świetle jego wczesnej edukacji muzycznej i życia osobistego. Omówiona została także działalność koncertowa i pedagogiczna zważając na fakt, iż Heifetz był jednym z najwybitniejszych skrzypków w dziejach wiolinistyki.

W centrum uwagi rozdziału drugiego postawione zostało pojęcie transkrypcji w muzyce skrzypcowej. Zaprezentowane zostały pierwsze dzieła wykorzystujące zapożyczony materiał melodyczny, i to jakie znaczenie miały dla twórczości późniejszych wirtuozów skrzypiec.

Rozdział trzeci obejmuje charakterystykę sylwetki Jaschy Heifetza jako kompozytora. Przedstawione i opatrzone komentarzem zostały wszystkie jego transkrypcje i kompozycje, a także ich rola we współczesnym świecie muzycznym.

W rozdziale czwartym każda z wybranych transkrypcji została poddana szczegółowej analizie, ze względu na okoliczności powstania i prawykonania. Wszystkie zmiany dotyczące struktury dzieła znajdują się w tabelach porównawczych i są opatrzone dodatkowym komentarzem. Dzieła omówione zostały również na płaszczyźnie występujących problemów technicznych a także środków wyrazu podkreślających ich wirtuozowski charakter. Mając na uwadze także bogatą działalność pedagogiczną kompozytora, zostały sformułowane spostrzeżenia dotyczące ich walorów dydaktycznych. Wartym podkreślenia elementem, jest zwrócenie przez autora pracy uwagi na stylistykę wykonawczą w zaprezentowanych utworach, gdyż jest ona odzwierciedleniem indywidualnego podejścia do muzyki przez Jaschę Heifetza.

Temat, który odnosi się do wskazanej literatury skrzypcowej poruszony jest nie tylko ze względu na chęć pokazania występującej w niej wirtuozerii, lecz także zwrócenia uwagi na jej ponadczasowy wymiar i różnorodność. Niejednokrotnie transkrypcje Heifetza pod względem wyrazowym bywają porównywalne z wersjami oryginalnymi, a niekiedy nawet przewyższają swoje pierwowzory. Korzystając z możliwości indywidualnej wypowiedzi, a także wykorzystując zastosowane metody badawcze i analizy, autor przedstawił w zakończeniu wnioski stanowiące podsumowanie pracy.